



Verzilveren perspectief op groene groei

Voortzetting, aanscherping en opschaling Green Deal aanpak

Utrecht, 7 juni 2016

Van: Green Deal Board

Aan: Minister van Economische Zaken, de heer H.G.J. Kamp
Minister van Wonen en Rijksdienst, de heer S.A. Blok
Staatssecretaris van Milieu en Infrastructuur, mevrouw S.A.M. Dijkema

Vooruitlopend op het publiceren van de resultaten heeft de Green Deal board kennis genomen van de door Kwink Groep uitgevoerde evaluatie Green Deals. Mede naar aanleiding van de bevindingen uit deze evaluatie wil de board graag een aantal punten onder uw aandacht brengen.

De Green Deal board is in 2012 ingesteld en sindsdien nauw betrokken bij de Green Deal aanpak. Vanaf 2014 hebben wij daarbij het accent verlegd van het volgen van de voortgang van de deals naar het 'uitdagen' en 'uitdragen'. Op die manier wil de board allerlei partijen activeren die een rol kunnen en willen spelen bij het vinden en implementeren van oplossingen die bijdragen aan groene groei. Elk van de leden richt zich daarbij als ambassadeur op een of twee groene groei domeinen, die gezamenlijk het thematische speelveld vormen van de Green Deal aanpak.

De board herkent zich in hoge mate in de conclusies en aanbevelingen van de evaluatie. Ook wij ervaren in onze contacten met bij de deals betrokken partijen dat er veel draagvlak is voor de Green Deal aanpak. De inmiddels meer dan 200 Green Deals hebben in de praktijk laten zien dat het instrument goed werkt. De Green Deal board heeft veel waardering voor de gemaakte slag van kwantiteit (in de eerste twee jaar van de aanpak) naar kwaliteit (vanaf 2013 tot heden). In onze beleving is de Green Deal aanpak een sociale innovatie die uitstekend past bij de participatie samenleving. Met deze unieke en praktische aanpak geeft de Rijksoverheid ruimte aan allerlei initiatieven via een laagdrempelige informele en tegelijk een officiële transparante formule. Green Deals blijken een uitstekend middel om het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en de overheid dichter bij elkaar te brengen. Illustratief is de brede belangstelling die er bestaat om de aanpak na te volgen op andere niveaus (zowel decentraal als



internationaal) en voor andere maatschappelijke thema's (bijvoorbeeld via City Deals en Health Deals).

Green Deals passen bij uitstek in een mix van instrumenten waar het de uitdaging is van alle maatschappelijke geledingen om de uiterst urgente problemen, zoals die op het vlak van klimaat en natuurlijke hulpbronnen, op te lossen. Dat is nodig voor een toekomstbestendige economie en biedt perspectief op extra werkgelegenheid. Zo kunnen 'groen' en 'groei' elkaar versterken. Ondernemers krijgen kansen en de overheid biedt de helpende hand door belemmeringen weg te nemen. Wij zien nog veel potentieel voor Green Deals en onderschrijven dan ook van harte de aanbeveling uit de evaluatie om de Green Deal aanpak te behouden.

De board ziet verschillende mogelijkheden om de aanpak aan te scherpen en verder te professionaliseren. Zo wordt het instrument nog waardevoller. In verband daarmee brengen wij in aanvulling op de aanbevelingen van Kwink Groep graag de volgende punten en aanbevelingen onder uw aandacht:

- **Behoud het bottom-up karakter**

De Green Deal board ziet de bottom-up benadering als een essentieel aspect van de Green Deal aanpak. Cruciaal voor de slaagkans van deals is het commitment van alle betrokken partijen. De Rijksoverheid zou daarom terughoudend moeten zijn met het zelf initiëren van deals en daar waar dit toch gebeurt goed moeten bewaken dat de trekkracht juist ook in die gevallen komt van betrokken veldpartijen.

Een trend lijkt te zijn dat bestaande beleidskaders steeds belangrijker worden bij de afweging om vanuit de Rijksoverheid al dan al niet een Green Deal aan te gaan. In verband daarmee pleiten wij voor het behoud van ruimte voor deals die niet precies stroken met de bestaande beleidskaders. Succesvolle deals kunnen immers juist de basis vormen voor breed gedragen aanpassing van bestaande beleidskaders.

De Green Deal board acht het essentieel dat het instrument breed toegankelijk blijft, ook voor relatief kleine partijen. Het hanteren van hoge maatstaven voor de deals moet niet leiden tot een te complexe opzet van de deals met lange doorlooptijden bij de totstandkoming en het onder druk komen van het bottom-up karakter.

- **Bied waar nodig experimenteeruimte**

Veel deals beogen bij te dragen aan een structurele verandering van onze economie: van fossiel naar duurzaam en van lineair naar circulair. Elke transitie is een onzeker avontuur waarvoor ruimte geboden moet worden, ook in wettelijke kaders. Het bieden van ruimte in regelgeving is in onze ogen een essentieel aspect van de Green Deal aanpak. In de praktijk blijkt regelgeving minder dan gedacht een echt belemmerende factor maar regelmatig is dat wel degelijk het geval. Het is essentieel dat - waar dat verantwoord kan - de Rijksoverheid zich actief en ruimhartig blijft



inzetten voor het wegnemen van deze belemmeringen. Een waardevol middel dat meer en actiever ingezet zou kunnen worden is het bieden van experimenteerruimte, al dan niet als onderdeel van de Green Deal. Een goed voorbeeld is de mogelijkheid voor experimenten voor decentrale duurzame elektriciteitsopwekking die er mede naar aanleiding van de ervaringen in Green Deals is gekomen. Bij een positief resultaat kunnen de experimenten leiden tot een structurele aanpassing van regelgeving.

- **Bezie de deals in samenhang**

De board acht het van belang om de deals niet als losstaand instrument te zien maar per beleidsthema in samenhang met andere Green Deals en andere instrumenten die betrekking hebben op dat thema. Die context verschilt per beleidsthema. Voor de meeste thema's zien wij goede mogelijkheden voor meer verbinding met het innovatiebeleid.

Afzonderlijke deals hebben veelal betrekking op meerdere groene groei beleidsthema's tegelijk (gemiddeld ruim twee thema's per deal). De aanpak biedt bij uitstek de mogelijkheid om 'op maat van de deal' tot een breed gedragen gezamenlijke benadering te komen. Daarbij is een intensieve samenwerking tussen betrokken beleidsonderdelen essentieel. In de praktijk van de aanpak blijkt dat meestal goed te werken. De aan de deals deelnemende partijen blijven in alle evaluaties benadrukken dat zij veel belang hechten aan het hebben van één duidelijk aanspreekpunt bij de Rijksoverheid, juist ook als het gaat om complexe problemen.

- **Benut waardevolle leerervaringen**

Resultaten van deals leveren - zowel bij het wel als het niet halen van de beoogde doelen - waardevolle leerervaringen op. De board beveelt aan om vanuit de Rijksoverheid deze ervaringen systematisch in kaart te brengen. Waar nodig kunnen er dan gericht oplossingen gezocht worden voor gesignaleerde knelpunten. Ervaringen uit Green Deals kunnen benut worden voor het structureel aanpassen van het beleid en zodoende de implementatie van de noodzakelijke transitie versnellen. In dit verband zijn wij graag bereid om de interactie met betrokken beleidsonderdelen te intensiveren.

- **Betrek decentrale overheden**

Decentrale overheden participeren veelvuldig in de Green Deal aanpak. Ook dat is een succesfactor. In een aantal gevallen heeft het niet tijdig betrekken van decentrale overheden bij de voorbereiding en uitvoering van de deals geleid tot onnodige wrijving bij de realisatie van de initiatieven. Oproep is om hier van geval tot geval aandacht aan te besteden tijdens de voorbereidingsfase van de deals en in de breedte de decentrale overheden meer te betrekken bij en te informeren over de aanpak.



- **Betrek het ministerie van Financiën veel meer**

De board constateert dat in de praktijk de meeste deals vanuit de Rijksoverheid gedragen worden door de ministeries van EZ en IenM. In een deel van deals speelt ook BZK een actieve rol en bij uitzondering ook departementen als OCW en VWS. De board waardeert het zeer dat er in de Green Deal aanpak veel voorbeelden zijn waarin deze departementen gezamenlijk optrekken bij het invullen van het Rijksaandeel in de deals. Gelijktijdig constateert de board dat het ministerie van Financiën slechts bij uitzondering betrokken is bij de uitvoeringsfase van de deals. Financiële mogelijkheden en met name fiscale kaders zijn vaak van grote invloed op de marktcondities voor de implementatie van de beoogde transitie naar een duurzame economie. Daarom zou de board het toejuichen als ook het ministerie van Financiën veel vaker betrokken zou zijn bij de Green Deals. Dat niet alleen voor de uitvoeringsfase van de deals maar zeker ook voor de fase daarna, tijdens de opschaling van de resultaten.

- **Draag zorg voor een adequate ambtelijke participatie**

Voor een succesvolle benutting van een instrument als de Green Deals is het essentieel dat alle betrokken partijen - inclusief de Rijksoverheid - zich committeren en zich actief inzetten. Voor veldpartijen is de directe betrokkenheid van de Rijksoverheid van grote waarde. Met het verschuiven van de inzet op 'kwantiteit' naar 'kwaliteit' is de omvang van de portefeuille met lopende deals in omvang flink gedaald. Voor de lopende en nog af te sluiten deals beveelt de board aan dat de Rijksoverheid van begin tot eind zorg draagt voor een adequate invulling van de ambtelijke participatie (zowel bij beleid als uitvoering). Daarbij is het nodig om gericht aandacht te besteden aan de competentieontwikkeling van betrokken ambtenaren.

- **Veranker maatschappelijk verantwoord inkopen**

Een knelpunt waar de board graag aandacht voor vraagt is het tot nu toe moeizaam op gang komen van duurzaam inkopen. De board ondersteunt de aanbeveling in de evaluatie van Kwink Groep om in het verlengde van het 'Plan van aanpak maatschappelijk verantwoord inkopen' meer aandacht te besteden aan de rol van de overheid als launching customer. Verdergaand vraagt de board om daarbij in te zetten op het versterken van de initiatieven om maatschappelijk verantwoord inkopen breed te verankeren, zowel bij de Rijksoverheid als bij andere bestuurslagen.

- **Scherp de monitoring aan**

Monitoring van de Green Deal aanpak is een complexe opgave. Niet alleen moet er een goed overzicht zijn van de portefeuille en het verloop van de deals. Het gaat ook om een adequaat beeld van de resultaten en geleerde lessen. De board pleit enerzijds voor een aanscherping van de kwantitatieve benadering op het niveau van afzonderlijke deals. Anderzijds herkent de board zich in de aanbeveling uit de evaluatie om te komen tot een meer overstijgende vorm van verantwoording van de



deals als netwerkinstrument. Vanuit beide perspectieven gaat het om het zichtbaar maken van concrete resultaten en de betekenis die dat heeft voor de beleidsthema's waarop de deals betrekking hebben.

- **Besteed veel meer aandacht aan opschaling**

De board constateert dat er bij de in de laatste jaren tot stand gekomen deals vanaf de start veel meer aandacht is voor het inbedden van opschaling. Wij benadrukken het belang daarvan omdat hiermee de uiteindelijke impact op zowel 'groen' als 'groei' aanzienlijk wordt vergroot. De daadwerkelijke opschaling speelt zich echter veelal buiten het bestek van de deals af. De board beveelt aan om na de looptijd van de deals de follow-up geruime tijd te blijven volgen. De Rijksoverheid zou zich ook zelf nadrukkelijker moeten richten op de opschaling en daarbij open moeten staan voor vervolgarangementen, zonder daarbij de rol van betrokken marktpartijen over te nemen.

De Green Deals zijn een succes, dankzij de inzet van de Rijksoverheid en vooral dankzij de inzet van vele mensen uit de meer dan 1200 partijen die tot nu toe betrokken zijn bij de aanpak. We zien via de deals de 'energieke samenleving' in de praktijk. Het succes nodigt uit tot het voluit voortzetten van de aanpak. Dat is heel hard nodig om goede oplossingen te vinden voor de grote verduurzamingsuitdagingen waar we in Nederland en de wereld voor staan.

Graag zijn wij als Green Deal board bereid om mee te denken hoe de Green Deals ook in de komende jaren ingezet kunnen worden om de vele kansen op groene groei te verkennen en te verzilveren. Wij zullen ons in de komende maanden beraden hoe we daarbij ook onze rol kunnen aanscherpen.